

MAL1031 IR-REGOLI TAL-KITBA MALTIJA FIL-PRATTIKA 2

Il-Ħamis, 30 ta' Jannar 2014 (17:30 – 20:00)

NOTA: F'dan l-eżami l-istudenti ma jistgħux jużaw kotba.

IKKOREĠI S-SILTJET KOLLHA (4)

(100 MARKA)

Int u tikkoreġi, żomm f'moħħok dawn il-punti importanti:

- Dan huwa eżami tar-regoli **ortografiċi**. Mela xogħlok hu li tikkoreġi l-iżbalji tal-ortografija biss, u mhux l-għażla tal-vokabolarju, is-sintassi, l-istil, eċċ.
- Ikkoreġi billi tħozż sing taħt il-kelma l-ħażina u fuqha tikteb il-kelma t-tajba **shiha** bl-aħmar.

(N.B. Is-siltiet li ġejjin mhumieq jidhru eżatt kif ġew ippubblikati: bl-iskop ta' dan l-eżami ddaħħlulhom diversi żbalji ortografiċi.)

Silta 1: **IL-KANDIDAT**

minn *Mill-Gallarija* ta' Charles Casha

Meta kont għadni tifel, il-ħajja kienet differenti minn kif inhi llum. U **Alla ħares** li bqajna kif konna. Ghalkemm għad hemm ħafna hwejjeg li **jgibhuli** nostalgija, jibqa' l-fatt li f'dawn l-aħħar ħamsin sena mxejna 'l quddiem ħafna u n-nies qed tgħix aħjar milli kienet fi tfuliti.

Illum in-nies għandha aktar flus fl-idejn u tista' tixtri ħafna affarijiet li tixtieq. Imma meta kont tifel, il-pagi kienu baxxi u l-mara tad-dar kienet trid tara kif se tagħmel biex iġġebbed il-ftit liri li **zewġa** kien iġib id-dar fl-aħħar tal-gimgha. Barra minn hekk, kien hemm numru mhux ħazin ta' familji li kellhom aktar minn tlett itfal u dan kien iżid l-**uġiegh** ta' ras tal-ġenituri kif se jmantnu **lill**-uliedhom. Imma kultant nahseb li kien hawn aktar paċi fil-qalb għax forsi ma konniex **nipretendu** ħafna, konna nifirħu bix-xejn u l-ħajja kienet bil-wisq inqas ikkumplikata.

Wieħed mill-aktar ħwienet popolari li kien hemm fir-raħal kien dak ta' Karmenu li kien **ibiegh** hwejjeg, drappijiet u bżonnijiet oħra li minn żmien għal ieħor in-nies kienet tiġi bżonn

biex tilbes u tidher ftit ahjar mis-soltu.

Biex jghinu fis-soluzzjoni tal-problema tan-nuqqas ta' flus, xi negozjanti kienu jbigħu bid-dejn. Mingħand tal-merċa konna nixtru dak li jkollna bżonn matul il-ġimgħa u mbagħad nhar ta' Sibt konna mmorru għall-kont u nħallsu. Kienet sistema li kienet taħdem u min kien bil-għaqal ma kienx isib problemi. Min ma kienx, u allura ma kienx iħallas il-kontijiet, kien **ibagħti** għax tal-ħanut ma kienx ibiġhlu iktar jekk ma jħallasx fil-pront. Minn dawn kont issib kemm trid. Barra minn hekk, ħafna rġiel tax-xogħol kienu jithallsu kull nhar ta' Ġimgħa jew kull nhar ta' Sibt u għalhekk il-mara tad-dar kienet issib il-flus biex taqta' d-dejn ma' tal-hwienet. M'għandniex **x'ingħidu**, kien hemm min kien jaqlagħha tajjeb u allura ma kienx hemm għalfejn jirrikorri għal din is-sistema.

Karmenu tal-hwejjeg kien hareġ b'sistema xi ftit differenti. Il-**klienti** tiegħu kienu kollha nisa għax wara kollox dawn kienu jieħdu ħsieb l-ilbies għall-familji tagħhom. Dawn il-parruċċani, kif konna nsejnhulhom, kienu jinkitbu għand Karmenu u **jinagħtaw** ktejjeb li fih kien jitnizzel x'kienu jħallsu kull ġimgħa u x'kienu jixtru mill-ħanut. Meta kienet tasal il-festa jew kienet tinqala' xi **okkazzjoni** oħra, huma kienu jmorru għand Karmenu u jixtru dak li jkollhom bżonn. Fil-ktejjeb kien jitnizzel il-bilanċ favur jew kontra. Milli għadni niftakar, dis-sistema kienet qabdet sew għax Karmenu kellu numru sabiħ ta' parruċċani. Ħafna nies kienet **tgħoġobhom** għax biha kienu jserrħu rashom li meta tasal il-festa jkollhom flus **biż-zejjed** imfaddla għand Karmenu biex jixtru dak li kienu jixtiequ. Dik ix-xi haġa żgħira tal-flus li kienu jħallsu kull ġimgħa ma kinix iħossuha daqshekk iebša.

Karmenu qatt ma tgħallem jikteb jew jaqra imma biex jieħu ħsieb dawn it-**tranzazzjonijiet** fil-ħanut kellu lil ibnu Charlie. Fil-fatt dan kien jismu Karmenu bħal missieru u nannuh, imma biex ma jitfixxkluhx ma' missieru, ommu kienet issejjaħlu Charlie għax bħall-magġoranza tan-nies kienet taħseb li Charlie u Karmenu huma l-istess ismijiet. It-tifel ta' Karmenu kien imur skola tal-Knisja sa minn meta kien għadu żgħir. Meta spiċċa mill-iskola kien tgħallem jikteb u jaqra imma f'għajnejn ħafna nies tar-raħal kien jaf daqs l-aqwa

professur. Ghalhekk kienu **jsejjhulu** s-Sur Charlie. Ommu ma kinitx toqghod lura milli tfahhar lil binha kull meta tigi l-**opportunita**.

Is-Sur Charlie kien jemmen li hu kien bil-wisq **ghola** min-nies komuni tar-rahal u dan kien jurih b'diversi modi. L-**ewwelnett** qatt ma kont tarah jaghti kunfidenzi lil hadd. Kien jilbes il-ġlekk sajf u xitwa u dejjem bil-palju f'idu, ukoll jekk ma kienx ikun hemm bżonnu. Donnu li dan il-palju għas-Sur Charlie kien simbolu tal-qagħda soċjali tiegħu bħalma, fi żminijiet oħrajn, ċerti nies kienu johorġu bil-bastun bir-ras tal-fidda.

Jekk niftakar tajjeb, is-Sur Charlie kien jaħdem bħala skrivan ma' xi aġenzija l-Belt. **Skond** ommu, is-Sur Charlie kien imexxi din l-aġenzija għax is-sidien kienu jhallu kollox f'idejh billi kellu hila kbira u kien jaf hafna skola. Hadd ma kien **imerieha** u biż-żmien din il-hrafa saret realtà f'moħħ kulhadd. Kellu bagalja tal-kartun kannella u kien iġorrha kull fejn kien imur. X'kien iġorr fiha ma nafx, imma ommu kienet dejjem tgħid li fil-bagalja kien ikollu karti u dokumenti **mportanti** li kellhom x'jaqsmu max-xogħol tal-aġenzija.

Ta' kull **fil-ghaxija** s-Sur Charlie kien jintefa' fuq mejda ċkejna li kien hemm f'rokna fil-hanut ta' missieru. Quddiemu kien iżomm registru kbir, b'qoxra safra, kollha kallijiet ta' **idejh**, u fuqu jnizzel il-pagamenti, jew xi jkunu xtraw il-parruċċani. Kien jikteb pulit hafna u n-nies kienet tieħu gost tammira dik il-**kalligrafija** sabiha li kellu l-**accountant** ta' Karmenu tal-hwejjeg.

Is-Sur Charlie qatt ma żżewweg u kien hemm min kien jgħid li darba kien ha grazzja ma' wahda li kienet tigi fl-aġenzija fejn kien jaħdem, iżda wara kien skopra li din kienet **mizzewwga** lil wiehed Taljan. Kien hadha bi kbira wisq u qata' jiesu li xi darba għad jizzewweg. Stejjer kont tisma' kemm trid fir-rahal għax in-nies ma kellhiex biex **tehda**. Darba kont smajt lil xi hadd jgħid li s-Sur Charlie qatt ma żżewweg għax kien kuntent kif kien, fejn kulhadd kien iġiblu l-akbar rispettu, u kien jibza' li jekk jizzewweg jitlef kollox. Nahseb li l-ebda wahda minn dawn l-istejjer ma kienet minnha. Kollox kien invenzjoni ta' **x'uhud** li **mohhom** kienu jużawh biss biex jilhqu salib haddiehor.

Wieħed jista’ jargumenta li l-figuri ta’ San Pawl, il-Konti Ruġġieru u La Valette saru protagonisti fid-duttrina ta’ legittimità ta’ Malta mis-seklu sbatax **il-quddiem**. Fejn tidhol ir-rabta storika tagħhom, isem l-appostlu hu assoċjat mal-**Kristjaniżazzjoni** tal-gżira; it-tkeċċija tal-Musulmani ta’ bla fidi u l-**kizba** ta’ mexxejja Nsara huma attribwiti lill-Konti Ruġġieru; filwaqt li La Valette hu marbut mad-difiża kruċjali ta’ dan it-territorju Kristjan mill-Ottomani. Fi ftit kliem, it-**tlitt** personaggi jirrappreżentaw il-virtujiet tal-antenati, interpretati mill-perspettiva ta’ sfond soċjali ta’ **kontro-riforma** Kattolika. Il-figura ta’ San Pawl hija simbolu ‘minn t’isfel’, fis-sens li tirrappreżenta l-espressjoni popolari mingħajr kumplikazzjonijiet. **Minn naħa** l-oħra, il-Konti Ruġġieru u La Valette jirrappreżentaw sens ta’ kburija etnika u qawmien nazzjonali rispettivament; tal-ewwel origina mis-sens ta’ identità distinta tal-Maltin; l-ieħor mit-tmexxija tal-Ordni nnifisha.

Kull generazzjoni **tirgħet** il-miti u s-simboli tal-generazzjonijiet ta’ qabel, li l-valur tagħhom jinsab fil-hila li joħolqu rabtiet u jiġġeneraw soċjetà fl-imġhoddi, permezz tal-unjoni mitika u emozzjonali ta’ gruppi li jiġu **min** xulxin u li jaqsmu storja u destin komuni.

Wieħed jista’ jargumenta li l-essenza tal-kuxjenza etnika Maltija għet imsaħħa **w** eventwalment mibdula f’kawża nazzjonali fiż-żmien qasir li Malta kienet taħt il-Franċiżi, u laħqet il-qofol tagħha **fl’irvell** kontra t-tmexxija Franċiża u l-iktar matul il-perjodu tal-kolonjażmu Ingliż li gie wara. Il-laqgħa tal-Maltin ma’ dawn iż-żewġ qawwiet kbar u ċ-ċivilizzazzjonijiet sofistikati tagħhom **waslet** lil xi Maltin biex jittrattaw ir-**Republikani** Franċiżi u lill-Imperjalisti Brittaniċi bħala punti ta’ riferiment u mudelli li setgħu jimxu fuqhom.

Iżda l-amministraturi Brittaniċi, filwaqt li apprezzaw il-**posizzjoni** strategika ta' Malta f'nofs il-Mediterran, malajr indunaw li biex jibqgħu jgawdu l-fiduċja tan-nies kellhom iħalluhom ħielsa biex **jiprattikaw** ir-religjon lokali. Għaldaqstant, il-protezzjoni tal-Knisja Kattolika f'Malta u l-kooperazzjoni mal-ġerarkija tagħha **iffurmaw** il-bażi li fuqha l-Ingliżi mmudellaw ir-relazzjonijiet bejn il-Knisja u l-Istat sakemm telqu fl-1964.

Finalment, ir-rispett tal-Maltin lejn l-**Ingliżi** jidher li kellu miegħu twemmin mifrux li huma kienu moralment superjuri. Fi ftit kliem, kienu jaqsmu sentiment ġenerali ta' superjorità 'religjuża' li setgħu waslu biex jużawha bħala forma ta' difiża morali tagħhom infushom. Fl-aħħar mill-aħħar, modi ta' **mgieba** lokali wasslu biex jagħzlu **lil** Maltin mill-barranin. Fit-tentattivi tagħhom biex jigglorifikaw l-imġhoddi, il-Maltin użaw wisq l-eroj tradizzjonali tagħhom li allura bdew iservu ta' 'gwardjani' li jippreservaw il-limiti tal-komunità etnika. Il-valuri kulturali komuni li qasmu bejniethom il-Maltin irriżultaw b'saħħithom kif ukoll vitali. L-impatt kulturali tagħhom tant kien qawwi li kienu determinanti fit-tiswir ta' identità kulturali Maltija u ffaċilita l-komunikazzjoni tal-Maltin bejniethom. Fis-seklu sittax, dawn il-valuri, irrappreżentati l-iktar mir-realtà Kattolika omnipreżenti, kienu diġà saru sinonimi mal-etniċità Maltija. Wieħed jista' jargumenta li r-religjon **irnexxilha** toħloq **omoġenejità** kulturali li kienet isservi bħala mod ta' **għixien** u wkoll bħala sistema ta' twemmin mill-Maltin kollha fil-fażi tal-istorja tagħhom meta l-Maltin etniċi, l-iktar dawk li kienu jgħixu fil-bliet ta' madwar il-Port il-Kbir, kellhom jaqsmu l-valuri soċjoekonomiċi u kulturali tagħhom ma' **komunita** mħallta ta' ħafna barranin – ħielsa u Isiera; Insara u Musulmani; Kattoliċi, Ortodossi u Protestanti. Fi kliem ieħor, ir-realtà Kattolika Maltija għamlet distinzjoni bejn in-nies tal-post u l-barranin. Dawn il-barranin ma **kienux** jissimpatizzaw mas-simboli u l-miti nazzjonali Maltin, u għalihom il-valuri etniċi Maltin li kienu rabbew l-għeruw tagħhom fil-wirt Kattoliku tal-gżira ma kellhomx din it-tifsira.

Mhemmx għalfejn ngħid ismi. L-ismijiet **jixxiebhū** kollha u kieku qabel nitkellem kelli ngħid ismi, żgur li sakemm nerga' niftah halqi, kulhadd ikun lahaq mar u hallieni wahdi. Id-dinja hekk hi: tfittex il-qoxra u ma **thariss** lejn il-qalba, trid il-ghata sabiha u ma tarax x'hemm mghotti. Kieku wara ismi kelli xi erba' ittri, kieku f'żgħoriti missieri kellu l-flus biex iwaddabni f'Università u jwāhhalli daww l-ittri wara ismi, kieku, tibżax! Kulhadd jieqaf **jismghani**. Ma jghoddx li biex ha dawn l-ittri dan il-bniedem għadda **zoghżitu** jiekol il-kotba bla mistrieħ biex iwāhhal bil-bżieq kulma qara f'moħħu, ma jghoddx li fl-eżami **ikkopja** kemm felah u li l-ghada tal-eżami **nesa'** kollox, ma jghoddx; dak li jghodd huwa biss li hu għadda mill-eżami, li **rnexxilu** juri lill-eżaminaturi tiegħu li hu jaf dak li ma jafx, li hu fehem dak li ma fehemx. U dan huwa **biz-zejjed**! U l-ittri li kont tant xtaqt, donnhom miġbuda minn kalamita, **tarhom** jehlu wara ismek!

Dan jien qatt ma stajt nifhmu! Għaliex jien li naf nahseb, li naf nara t-tajjed u l-ħażin, li naf **nagħrbel** kulma nisma', ma ngib xejn wara ismi u int, int li għadek lanqas tidher f'wiċċ id-dinja u li għadek ħalib ommok fi snienek, iġġib? Għaliex ħafna oħra, li ma jiswew xejn aktar minnek, iġibu? Din hija l-problema ta' ħajti. Ma tafx li kull bniedem li jigi fid-dinja għandu problema xi jholl? U jien s'issa għadni ma stajtx insolvi din il-problema kbira li mlietli ħajti. Bil-ħsieb inhoss moħħi **jugghani** u jhabbat bil-qawwi, inhoss qalbi trid tinqasam, inhoss demmi jithabat go fija **donnhu** qed ibaqbaq bil-ghali. Għaliex xhin ngħid ismi hadd ma jaqla' l-kappell u meta jdoqqu *I-God save the King* kulhadd jikxef rasu? Għaliex meta jghaddi l-Isqof kulhadd isellimlu u lili hadd ma jagħti **kaz** tiegħi? Dan li rrid naf **minn għandek**. Dan huwa li staqsejt fil-pjazez, dan huwa li staqsejt kull fejn mort u kull fejn kien hemm min jismagħni. U taf x'inhi t-twegiba li tawni? It-twegiba kienet li sibt ruħi hawn ġew, indukrat bħal halliel. X'ghamilt jien biex **dahluni** hawn ġew? Xejn, ħlief staqsejt dak li ma kontx naf, dak li jien ma stajtx insolvi.

Kont nismagħhom jghidu li l-mistoqsija hi oħt il-għerf u għax staqsejt biex insir għaref, sibst ruhi hawn ġew. Ma ġara xejn! Jien **miniex** bħal hafna minn shabi li jixtiequ joħorġu **l-barra**, le jien hawn ġew qieghed tajjeb, hawn ġew qieghed għal qalbi, għax għandi iżjed żmien biex insolvi l-problema tiegħi. Barra kont irrid indum nithabat nofstanhar biex naqla' loqma ħobż u nsib xi rokna fejn **immidt** rasi, u bil-gheja bilkemm kont niflaħ naħseb; hawn ġew xejn! Hawn ġew iċċempel **qampiena** u mmur niekol, iċċempel oħra u mmur norqod, nisthajjilni xi papa! Hawn ġew għandi żmien naħseb kemm irrid, kemm **jgħogħobni**. Dak li jdejjaqni biss huwa meta **jsejjhuli** f'kamrithom il-professuri, dawk li jġibu l-ittri wara isimhom, u jpoġġuni fin-nofs u joqogħdu jistaqsuni. Għandu jkun iridu jisirquli l-problema u jsolvuha huma minfloki biex joħduli l-ġieħ li jkun haqqni.

Dalghodu sejhuli. Dhalt f'kamra miżbugħa bajda. Fin-nofs mejda miksija b'biċċa pannu aħdar; naħa waħda tliet professuri **bilqegħda**, in-naħa l-oħra sigġu vojt għaliha. Għamluli sinjal b'rashom u jien poġġejt bilqieghda. U bdew jitkellmu bejniethom u jharsu lejn wiċċi.

“Dan,” qal l-ixjeh fosthom, l-iżjed li jġib ittri wara ismu, “dana, jekk ma niżbaljax, huwa dak li għedtilkom, dak li huwa marid *bil-megalomania incipiente...* każ interessanti hafna...”

Jien ma bqajtx nismagħhom jitkellmu iżjed u bdejt naħseb waħdi, billi jien għandi moħħi bħal kaxxa tad-daqq li malli jisma' xi kelma li toghġbu jibda **jehwden** fuqha. Me-gallo-ma-ni-ja in-ċip-jen-ti! Jien marid bil-megalomanija inċipjenti? Xi tkun din il-marda? Xi problema aqwa milli għandi? Iżda minflok għalejt, fraħt għax biex ikollok marda b'isem hekk twil trid bilfors tkun xi haġa kbira għax kieku, min hu dak il-ħmar li se joqgħod ifittex dan l-isem kollu għal wiehed li ma **jiswa'** xejn?

Iżda lanqas hallewni naħseb bi kwieti, bdew idejquni bil-mistoqsijiet tagħhom.

“X' differenza ssib bejnek u bejn ir-Re?”

“Bejni u bejn ir-Re? Sabiħa din, xejn! Hu għandu par għajnejn u jien għandi par oħra.

Hu għandu **imnieher** biex ixomm u jien għandi eżatt bħalu.”

- Ikkumplimenta l-**imġieba** tajba, kwalitajiet **pożittivi**, u t-talenti tat-tfal. Meta tesprimi l-apprezzament tiegħek lejhom tkun qed turihom kif għandhom jesprimu ruħhom huma stess waqt li tgħinhom iżidu l-istima lejhom infushom. Ara li meta tfahħarhom, dan ikun b'mod ġenwin.
- Uri fiduċja fit-tfal u l-ħiliet tagħhom. It-tfal **m'humix** kollha l-istess. Min hu tajjeb akkademikament u min hu tajjeb fl-arti, **sporż**, eċċ., li xorta waħda haqqhom ikunu rikonoxxuti bħala kwalitajiet pożittivi u għalhekk għandhom ikunu apprezzati u inkoraġġiti wkoll.
- **Ogħqod** lura milli **tuża'** sarkażmu jew kliem li jwaqqa' l-moral tat-tfal – ħafna drabi dan jiddependi mill-għażla ta' kliem li nużaw jew it-ton ta' leġġenna.
- Li xi kultant tgħannaq lit-tfal, **tgħafsilhom** idejhom, jew **ittaptilhom** fuq **darhom** huma mezzi kif turi affezzjoni lejn it-tfal, u jagħmlu ħafna ġid.
- Ibni relazzjoni mat-tfal – qatta' ftit ħin tilgħab magħhom u tagħmel affarijiet li jogħġbu lilhom. Hu importanti li fil-ħajja **mgħaġla ta' illum** issib ċans u ttihom attenzjoni individwali.
- Tkellem magħhom u uri interess f'dak li għaddew minnu matul il-ġurnata.
- **Għati** spazju biex it-tfal juru li għandhom sehem siewi fil-familja u li l-opinjoni tagħhom tgħodd. Hallihom jgħinuk tipprepara l-ikel, taħsel il-karozza, issaqqi l-qsari, tagħmel il-lista tax-xirja, u affarijiet **prattici** oħra skont l-**eta** tagħhom. B'hekk iħossuhom utli. Ħafna drabi, biex ngħaġġlu ma nħalluhom jagħmlu xejn, imma b'hekk jispiċċaw iħossuhom żejda. Barra **min** hekk, dan l-involvement jgħinhom jiżviluppaw il-ħiliet tagħhom.
- It-tfal **jitgħalmu** jagħmlu xi ħaġa jekk tħallihom jippruvaw jagħmluha huma u mhux jekk **tagħmilielhom** int. Is-sens ta' responsabbiltà jgħinhom jikbru fi tfal aktar kunfidenti.

- Kun ċar/a imma żomm kelmtek dwar ir-regoli fil-familja u x'inhom mistenni minnhom. Spjegalhom ir-raġuni wara dawk ir-regoli u **xi nħuma** l-konsegwenzi jekk ma jżommux magħhom. Din għandha tkun gwida imma li fl-istess ħin toffri dixxiplina li tgħin lit-tfal jibnu sens ta' responsabbiltà, kunfidenza u valuri. Dawn ir-regoli għandhom ikunu konsistenti u skont l-età tat-tfal.
- Tfal li jitrabbew b'nuqqas ta' dixxiplina jibqgħu dejjem dipendenti minn ta' madwarhom, ikollhom sens ta' **nċertezza** u jkollhom ukoll nuqqas ta' kontroll fuq id-dinja tagħhom.
- Ipprova kun pożittiv/a kemm tista' meta tikkoreġi lit-tfal, Iddiskuti l-iżbalji u x'setgħu għamlu aħjar. Tihom **rejazzjoni** fuq dak li għamlu ħalli jitgħallmu x'inhom aċċettabbli u x'mhux. Hu importanti li jitgħallmu jsoġu l-problemi tagħhom weħidhom fuq il-gwida li tkun tajthom int.
- Ikkritika l-azzjoni li jkunu għamlu u mhux lilhom personali. Punt importanti hu li tiddiskuti magħhom meta tkun kalm/a. Ikun aħjar li twarrab ftit mis-sitwazzjoni milli toħroġ ir-rabja tiegħek magħhom.
- Taħt l-ebda ċirkustanza m'għandek issawwat lit-tfal, lanqas biex **tikkoreġehom**. Għodd sal-għaxra, ħu nifs u jekk hemm bżonn warrab għal ftit mument i sakemm tikkalma. Dan jgħin lit-tfal jitgħallmu li bir-rabja u l-vjolenza ma jasluk mkien u li hu aħjar jittrattaw ma' sitwazzjoni bil-kalma.
- Li tfaħħarhom talli ppruvaw jagħmlu xi ħaġa hu aħjar milli tfaħħar ir-riżultat li kisbu l-ewwel darba li għamluha. B'hekk tkun qed **timmotivhom** jerggħu jippruvaw affarijiet oħra u jiffaċċjaw sfidi li jiltaqgħu magħhom.
- L-eżempju jkaxkar! It-tfal jitgħallmu ħafna minn dak li jaraw lilek tagħmel.
- Ieqaf u **isma** lit-tfal! Dan itihom sens ta' sigurtà u jgħinhom jibnu l-istima lejhom infushom. Ħares f'għajnejhom, ara x'ton tuża magħhom, oqgħod attent/a x'pożizzjoni tuża – it-tfal jindunaw tkunx qed tippretendi li qed ittihom l-attenzjoni jew tkunx

ġenwinament interessat/a f'dak li qed **jgħidhulek**.

- Uri li qed tifhem dak li qed jgħidulek u kkjarifika xi punti li jgħidulek **ħalli** tevita li jasal messagg żbaljat.
 - Meta tagħtihom attenzjoni sħiħa, it-tfal iħossuhom importanti u li qed jilħqu dak li hu mistenni minnhom. Dan jgħinhom ikunu individwi kunfidenti u bi stima għolja tagħhom infushom.
 - Meta tiddiskuti magħhom **għejnhom** jesprimu l-emozzjonijiet tagħhom. Ħafna drabi t-tfal ikunu jridu biss jaqsmu xi ħaġa miegħek u mhux bilfors ikunu qed jistennewk ittihom soluzzjoni.
 - Kull familja jkollha kunflitti. L-importanti hu li **titrattahom** b'mod effettiv, speċjalment permezz ta' komunikazzjoni miftuħa u pożittiva bejn il-membri kollha tal-istess familja.
-